

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

230705 Verslag klankbordgroep piloottraject digitaal statiegeld

////////////////////////////////////
Auteur: Anne D'Haese
////////////////////////////////////

Aanwezig

Kabinet	Nick Vliegen
Fost Plus	Steven Boussemaere
Fost Plus (projectleider)	Veerle Put
VVSG/Interafval	Loes Weemaels
Comeos	Marie Van Breusegem
Recycling netwerk	Chloe Schwizgebel
UNIZO/Buurtsuper	Piet Van den Abeele
Febed	Guy De Wulf
Testaankoop	Laura Clays
Waals gewest, vertegenwoordigd door RDC	Tom Huppertz
Brussels Hoofdstedelijk gewest	Maha Daouk
Fevia	An Nachtergaele
OVAM (voorzitter)	Luc Goeteyn
OVAM (verslag)	Anne D'Haese
OVAM	Ann De Boeck
IVCIE	Marc Adams

Verontschuldigd

ATD vierde wereld/ Netwerk Tegen Armoede	Wouter Cox
Horeca Vlaanderen	Eve Diels
OVAM	Piet De Baere

Agenda:

1. Goedkeuring verslag klankbordgroep 10 mei 2023
2. Stand van zaken pilootprojecten in gesloten omgeving
3. Piloten in halfopen en open omgeving
4. Communicatie
5. Rondvraag

1 Goedkeuring verslag klankbordgroep 10 mei 2023

Reeds schriftelijk goedgekeurd.

2 Stand van zaken piloot 1

Steven Boussemaere licht toe.

Beide pilootprojecten in gesloten omgeving zijn afgelopen. Het project op Corda startte een week vroeger en liep een week langer om voldoende debiet te kunnen hebben. In beide gevallen werden 10.000 units bestickerd. Over de beide pilootprojecten heen werden 10.000 units verkocht:

- 6.400 units op KBC in volledig gesloten omgeving, waarvan 54% gescand.
- 3.600 units op Corda (combinatie van Cegeka-gebouw en Corda cuisine wat een meer open karakter heeft) waarvan 26% gescand.

In het lagere percentage speelt vermoedelijk Corda cuisine een rol, wat een meer open karakter heeft en waarschijnlijk de resultaten beïnvloedt. Noch in het KBC gebouw, noch in het Corda 3 gebouw werden drankverpakkingen met een unieke code aangetroffen in het restafval. Bij KBC kon het bedrag op het einde van de proefperiode in een keer worden teruggevraagd, ongeacht de hoogte van het bedrag. Op Corda campus kon dit op elk moment vanaf 1 euro.

Conclusie:

- Sorteergedrag op beide locaties is goed.
- Vraag is vooral wat er gebeurd is met de niet-gescande drankverpakkingen: zijn deze on site gebleven of niet? correct ingezameld of niet?
- VRAAG naar FOST PLUS: Kunnen de % voor PMD steekproef in absolute cijfers worden bezorgd, desnoods een extrapolatie? Dit geeft een idee wat on site is geconsumeerd. De verhouding gescand/ontwaard vs geconsumeerd binnen de testomgeving is ook van belang binnen de criteria effectiviteit en toegankelijkheid.

Binnen de klankbordgroep ontstaat de vraag om een denkoefening te maken welke gegevens nodig zijn in de halfopen en open omgeving om een uitspraak te kunnen doen over digitaal statiegeld. Daarvoor is een zicht nodig op de volledige flow:

- Drinkverpakkingen die van buitenaf in de testomgeving komen, zijn niet belangrijk in de context van evaluatie. Deze bevatten echter geen code en kunnen zo geïdentificeerd worden.
- Drinkverpakkingen die verkocht wordt binnen de testomgeving maar er niet geconsumeerd worden, zijn ook niet relevant om een uitspraak te doen over effectiviteit, toegankelijkheid, ... Men kan immers het statiegeld niet innen buiten de testomgeving. Deze fractie kan echter niet/moeilijk gemeten worden.
- Belangrijk is om zicht te hebben op drankverpakkingen die gekocht én geconsumeerd worden binnen de testomgeving. Er zijn 3 mogelijkheden om zich hiervan te ontdoen:
 - ze worden correct ingezameld via PMD
 - ze komen in het restafval terecht
 - ze worden op de grond gegooid (zwerfvuil)

- Om een onderbouwde uitspraak te kunnen doen, is het voor elk van deze 3 stromen nodig om te weten hoeveel verpakkingen aanwezig zijn met code (= geconsumeerd binnen testomgeving), en hoeveel daarvan gescand en ontwaard zijn.
- Een schematische voorstelling is opgenomen in bijlage bij dit verslag.

Deze test had voornamelijk tot doel om het proces te testen:

- Op beide locaties waren de gebruikte technologische platformen (app en webplatform) 24 uur per dag, 7 dagen per week beschikbaar voor gebruikers. In al die tijd zijn de systemen permanent blijven functioneren en zijn er geen technische storingen opgetreden.
Er waren enkele incidenten gelinkt aan de smartphone: niet kunnen downloaden wegens verouderd besturingssysteem, onvoldoende ruimte, ...
- Er is gebleken dat de unieke codes die op de flesjes en blikjes zijn aangebracht een zeer hoge lees- en scanbaarheid hadden voor de doorsnee gebruiker op de twee locaties. Meer dan 99% van de codes is gescand kunnen worden.
 - Reden waarom het in 1% van de gevallen niet lukt: al ontwaard? Er zijn 5 rapporteringen geweest dat de scan niet lukt, in 3 gevallen daarvan werd dubbel gescand.
 - Is de scan en de ontwaarding gebeurd door de dezelfde persoon? Er worden om redenen van privacy geen persoonsgegevens bijgehouden, dus dit kan nooit achterhaald worden.

Reflecties van de leden van de KBG die een van beide pilootprojecten bezochten:

- In beide gevallen werd de verkoopprijs niet met 20 ct verhoogd. De vraag kan gesteld worden of het geteste systeem daardoor niet eerder aanleunt bij beloningssysteem? Het effect van een verhoogde verkoopprijs – zoals bij statiegeld – is er niet echt. Anderzijds lag de focus nu op het testen van het proces, eerder dan de gedragsverandering. Bij de volgende testen is dit wel een aandachtspunt.
- An Nachtergaele is gecharmeerd door de snelheid van het systeem.
- Chloe Schwizgebel kon de app niet testen, wegens een Nederlandse telefoon. Fost Plus verduidelijkt dat de app store niet mondiaal is opengesteld. Deze kost werd nu niet gemaakt gezien de context van een gesloten omgeving, maar is oplosbaar in de toekomst en ook van belang bijv. voor toeristen.

De survey's zijn aan KBC en Corda campus bezorgd en worden via hun interne systemen verspreid onder de deelnemers voor feedback. Men vraagt in eerste instantie reactie tegen 7 juli. Bij te lage respons kan een reminder worden gestuurd.

Doelgroep van de survey zijn de geregistreerde gebruikers die de app hebben gedownload, omdat enkel het technische luik wordt getest. Fost Plus vond een survey naar non-users minder passend gezien het beperkte karakter, de beperkte consumptie en de beperkte communicatie. Op Corda campus gebeuren aanvullend wel interviews bij mensen die het systeem niet gebruikt hebben. In latere fases zal Fost Plus onderzoeken hoe mensen in het algemeen tegenover het systeem staan, cf. algemene enquête volgens de roadmap.

Tom Huppertz vraagt om in de survey te peilen naar de tijd om de handeling uit te voeren (door bv. indicatieve cijfers op te nemen), ipv te eerder subjectief te polsen of de handeling lang of kort duurt. Gezien de survey net als doel heeft om inzicht te krijgen in de gebruikerservaring, wordt deze niet aangepast of geobjectiveerd met cijfers. De cijfers zijn wel interessant voor de MKBA die RDC uitvoert, maar kunnen met een aantal opnames worden bepaald.

3 Piloten in halfopen en open omgeving

Fost Plus stelt voor om digitaal statiegeld te testen in een pretpark (Bobbejaanland) als piloot in een halfopen omgeving. Dit is echter niet mogelijk tijdens de zomerperiode. Gezien de drukte is het voor het pretpark dan onmogelijk om mensen en tijd vrij te maken voor dit opzet. Men stelt daarom voor de piloot op te zetten in de 2^e helft van september. Het pretpark is dan open van vrijdag tem zondag, en ontvangt – bij goede weersomstandigheden – nog tot 10.000 bezoekers per dag.

Suggesties, vragen en bedenkingen vanuit de stuurgroep:

- Wordt er bij de halfopen omgeving gewerkt met statiegeld of waarborg/korting?
Dat is nog niet geheel duidelijk. In de communicatie zal wel steeds wordt aangegeven dat de basisprijs werd verhoogd met statiegeld, ongeacht of deze effectief verhoogd is of niet. De meeste bezoekers kennen de basisprijs van een pretpark niet, zodat het gevoel van statiegeld hierdoor waarschijnlijk wel kan gesimuleerd worden.
- Wordt in deze piloot ook al fraude getest, bijv. scannen kan enkel als blikje open is?
Fost Plus geeft aan dat dit te vroeg is voor deze piloot. Het analyserapport voor de component “veiligheid/fraude” is nu pas beschikbaar. De risico’s zijn in kaart gebracht, net als de voor- en nadelen van de mitigatiemaatregelen. Een “empty check” behoort tot de opties, maar kan nog niet worden voorzien.
- Het scannen verloopt via smartphone, de klankbordgroep vraagt hoe bezoekers met een gewoon mobieltje kunnen deelnemen aan het systeem?
Er wordt een systeem van vrijwillige terugname voorzien met verschillende innamepunten in het pretpark. Volgens VVSG zou het interessant zijn om algemeen de combinatie innamepunten en smartphone te testen, om na te gaan aan wat mensen de voorkeur geven. Met Bobbejaanland wordt nog besproken hoe dit wordt aangeboden aan bezoekers. De homescanner zal hierbij echter niet gebruikt worden.
Vanuit Testaankoop wordt de vraag gesteld of een fysieke statiegeldautomaat kan worden voorzien om na te gaan of bezoekers sneller kiezen voor de app, dan wel liever naar een fysiek innamepunt gaan? Fost Plus antwoordt dat gezien de omvang van het pretpark, het sowieso zal gaan om meerdere innamepunten. En dat het plaatsen van zo’n automaten afhankelijk is van de goodwill van Bobbejaanland.
- Hoe zullen bezoekers gestimuleerd worden om de app te downloaden; zij zijn immers vooral aanwezig met de mindset van een dagje amusement?
De hoofdcommunicatie verloopt via het platform van Bobbejaanland op de mobiele telefoon. Daarnaast wordt bekeken op welke punten extra communicatie kan voorzien worden.
- Wordt bij alle bezoekers gepeild of ze bereid zijn om deel te nemen aan een digitaal statiegeld systeem of niet?
Nee, statiegeld is enkel belangrijk voor bezoekers die een drankje kopen, niet voor alle aanwezigen. Bovendien kan de bereidheid om niet mee te werken aan het systeem verschillende redenen hebben: niet willen (gedrag), niet kunnen (geen smartphone), niet nodig (niets ter plaatse gekocht).
- Hoe gebeurt de evaluatie bij bezoekers die wel een drankje kopen? Hebben mensen wel zin om deel te nemen aan een evaluatie? Suggesties:
 - via platform van Bobbejaanland.
 - via app – pop-up om meting te doen; en aanvullend via innamepunt.
 - hosts en hostessen aan de uitgang.Aandachtspunt is dat Bobbejaanland zo weinig mogelijk wil interfereren met de klantenervaring.

- Er wordt gevraagd om niet enkel te meten tijdens de periode van de piloot maar ook voor- of nadien een nulmeting uit te voeren, zodat het effect van statiegeld kan worden ingeschat. Zwerfvuilmetingen zijn mogelijk. Medewerkers van het pretpark die nu ook al zwerfvuil ruimen, kunnen gebriefd worden om de drankverpakkingen (met en zonder code) in het ingezameld zwerfvuil apart te houden.

Fost Plus stelt voor om als piloot in een open omgeving te testen in een vakantiepark (Center parcs in De Haan) en ruimere omgeving (weg van vakantiepark naar zee + winkelstraat met verkooppunten). De populatie in het vakantiepark blijkt een goede mix van verschillende leeftijdscategorieën.

Op het terrein van het vakantiepark worden ook de blauwe zak en home scanners getest. Deze zijn momenteel in fase van prototype. Daarnaast zal geprobeerd worden om mensen die in de lokale winkel dranken kopen voor thuisgebruik een blauwe zak mee te geven met instructies. VVSG vraagt om ook de stopplaatsen van het openbaar vervoer mee te nemen in de piloot om een zo goed mogelijk beeld te hebben van het openbaar domein. Fost Plus bevestigt dat deze deel uitmaken van de piloot voor zover ze op de route of binnen de zone van het testproject liggen. Te bekijken is wie hiervoor de dienstverlening doet (lokaal bestuur, De Lijn, ..).

Voor deze piloot zullen 100.000 units bedrukt en bestickerd worden. De drankenleveranciers leveren rechtstreeks aan het vakantiepark – zonder tussenpersoon – wat de piloot realiseerbaar maakt.

Fost Plus vraagt om discreet om te gaan met deze informatie, gezien nog overleg met het lokaal bestuur van De Haan moet plaatsvinden en er dus nog geen definitief akkoord is.

Vanuit de klankbordgroep komt de vraag welke technologie provider test in welke omgeving. Fost Plus geeft aan dat er 2 hebben getest in gesloten omgeving. Het derde voorstel werd toen als onvoldoende kwalitatief beoordeeld. Fost Plus heeft de voorkeur om met de 2 overblijvende technologie providers door te gaan; en elk van hen een project toe te wijzen. Bovendien overlappen de beide projecten elkaar in de tijd, zodat enkel parallel werken mogelijk is. Fost Plus zal wel nog contact opnemen met DDRS Alliance om te polsen naar hun intenties en met de vraag of ze klaar zijn om een project op te starten tegen eind september. Ze moeten daarbij duidelijk kunnen aangeven dat ze de bezwaren uit de eerste fase kunnen ondervangen.

4 Communicatie

Als onderdeel van de roadmap, stelt Fost Plus zijn traject en tijdslijn met de lokale besturen voor (zie presentatie als onderdeel van dit verslag). Tijdens de zomermaanden zullen de resultaten van de enquêtes en workshops verwerkt worden.

Soortgelijke trajecten zijn er ook met bedrijven die codes printen, drankenproducenten, ...

De voorzitter kaart hierbij ook de communicatie van Recycling Netwerk naar de lokale besturen aan. De stuurgroep neemt afstand van de communicatie van Recycling Netwerk, en zal ook aan VVSG (als vertegenwoordiger van de lokale besturen) kenbaar maken dat dit een voorafname is op de resultaten en dat de stuurgroep zich hiervan distantieert.

Recycling Netwerk geeft aan dat hier geen verborgen agenda speelt. Slides, documenten en presentatie kunnen gedeeld worden. Tijdens de vergaderingen van de klankbordgroep stelt men zich constructief op, maar men heeft wel een eigen opinie die men buiten de KBG vertolkt.

Fost Plus formuleerde een antwoord op de vragen van Recycling Netwerk. Deze zijn te vinden op het teams-kanaal van de klankbordgroep. De FAQ-lijst digitaal statiegeld werd gepubliceerd op website van de OVAM. Beide zijn te beschouwen als levende documenten.

Het tweede kwartaalrapport voor het Vlaamse Parlement werd opgemaakt. Cf. eerder afspraak wordt een kort, zakelijk persbericht voorzien. Fost Plus zal een draft hiervoor bezorgen aan team P&C van de OVAM.

5 Rondvraag

VVSG kaart aan dat het vakantiepark en verruimde omgeving de enige test in open omgeving blijft, terwijl er wel 2 testen in gesloten / halfopen omgeving zijn. De voorzitter geeft aan dat het nog niet uitgesloten is dat er nog een test wordt toegevoegd. Dit hangt samen met de verdere uitwerking van het voorstel en de gesprekken met De Haan daarover.

6 Volgende vergadering

Het volgende overleg van de klankbordgroep is in principe gepland op 17 september. Gezien de voorstellen en de nog openstaande vragen wordt gevraagd om sneller een overleg van de klankbordgroep in te plannen, eventueel digitaal. Of desnoods schriftelijk bijkomende informatie door te geven. Er kan worden ingegaan op de tussentijdse vraag om informatie. OVAM bekijkt hoe dit praktisch het beste kan worden georganiseerd.

Aantal verkochte drankverpakkingen binnen testomgeving

Aantal geconsumeerde dranken binnen testomgeving Optelsom van:

Correct ingezameld via PMD:

- Aantal drankverpakkingen zonder code
- Aantal drankverpakkingen met code:
 - aantal gescand
 - aantal ontwaard

Niet correct ingezameld via restafval:

- Aantal drankverpakkingen zonder code
- Aantal drankverpakkingen met code:
 - aantal gescand
 - aantal ontwaard

Via zwerfvuil:

- Aantal drankverpakkingen zonder code
- Aantal drankverpakkingen met code:
 - aantal gescand
 - aantal ontwaard

Van buitenaf meegebracht:

- Niet relevant voor test digitaal statiegeld
- Herkenbaar: geen code

Geconsumeerd buiten testomgeving:

- Niet relevant voor test digitaal statiegeld want niet in staat om statiegeld te innen
- Niet/moeilijk te traceren (survey?)